

M.A. II Marathi

MAR 211 प्रसारमाध्यमांसाठी लेखनकौशल्ये

MAR 212 साहित्य समीक्षा आणि साहित्य संशोधन

MAR 213 नेमलेल्या अर्वाचीन साहित्यकृतींचा अभ्यास

MAR 214 मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

MAR 211 प्रसारमाध्यमांसाठी लेखनकौशल्ये

१. प्रसारमाध्यमे आणि भाषाव्यवहार

- १ प्रसारमाध्यमे : संकल्पना, स्वरूप आणि प्रकार
- २ प्रसारमाध्यमातील आशयनिर्मितीचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि भाषाव्यवहार
- ३ मुद्रित माध्यमातील लेखनबंध, आशयनिर्मितीचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये
- ४ श्राव्य आणि दृकश्राव्य माध्यमातील लेखनबंध, आशयनिर्मितीचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये

२. मुद्रितमाध्यमांसाठी लेखन

- १ मुद्रितमाध्यम : लेखनप्रकार (बातमी, अग्रलेख, संपादकीयलेख, स्तंभलेख, लेख, जाहिरात.)
- २ लेख : स्वरूप, भाषा आणि वैशिष्ट्ये
- ३ स्तंभलेख : स्वरूप, भाषा आणि वैशिष्ट्ये
- ४ जाहिरात : स्वरूप, भाषा आणि वैशिष्ट्ये

३. नभोवाणीमाध्यमासाठी लेखन

- १ नभोवाणीवरील विविध कार्यक्रम, लेखनबंध आणि भाषाव्यवहार
- २ सूत्रसंचालन, उद्घोषणा, निवेदन, बातमीपत्र, विशेष कार्यक्रमांचे वृत्तांकन नभोनाट्य, श्रुतिका, रूपक, मुलाखत, चर्चात्मक कार्यक्रम, जाहिरात इ.
- ३ अवलोकनपरलेखन : निवडणूक, साहित्यसंमेलन, विशिष्ट समस्या, सामाजिक प्रश्न, विविध घडामोडी इ. बाबतचे लेखन
- ४ नभोवाणीसाठी जाहिरात लेखन

४. दूरचित्रवाणीमाध्यमांसाठी लेखन

- १ माहितीपर कार्यक्रमांसाठीचे लेखन
- २ संहितालेखन
- ३ उद्घोषक, निवेदन यासाठीचे लेखन
- ४ दूरचित्रवाणीसाठी जाहिरात लेखन

५. माहितीपटासाठी लेखन

- १ माहितीपट व लघुपट : संकल्पना, निर्मिती आणि हेतू
- २ माहितीपट व लघुपटाचे विषय, प्रकार व स्वरूप
- ३ माहितीपटासाठी संशोधन आणि प्रत्यक्ष संहितालेखन
- ४ माहितीपटाचे परीक्षण व आस्वादपरलेखन

६. चित्रपटासाठीचे लेखन

- १ पटकथा : संकल्पना, स्वरूप
- २ पटकथा : रचना व लेखन कौशल्य
- ३ साहित्य आणि पटकथा : परस्परसंबंध
- ४ संवादलेखन
- ५ चित्रपट परीक्षण व आस्वादपरलेखन

७ लिखित स्वरूपाच्या नवसमाजमाध्यमांसाठीचे लेखन

- १ नवसमाजमाध्यमांचे स्वरूप : प्रकार, लेखनबंध, लेखन व भाषा वैशिष्ट्ये (समाजमाध्यमांचे वेगळेपण, बलस्थाने आणि प्रभाव)
- २ फेसबुक, ब्लॉग आणि वेबसाईटसाठीचे लेखन
- ३ प्रतिक्रियात्मक व समीक्षात्मकलेखन : ट्विटर, व्हाटसअप, टेलीग्राम, वी-चाट
- ४ व्यावसायिक संकेतस्थळासाठी आशयलेखन

८ दृकश्राव्य स्वरूपाच्या नवसमाजमाध्यमांसाठीचे लेखन

- १ दृकश्राव्यनवमाध्यम : परिचय व स्वरूप आणि लेखनबंध (समाजमाध्यमांचे वेगळेपण, बलस्थाने आणि प्रभाव)
- २ युट्यूब व्हिडीओसाठी संहितालेखन
- ३ DIY (DO IT YOUR SELF) व्हिडीओसाठी लेखन
- ४ कार्पोरेट व्हिडीओसाठी लेखन (उदा. कॉलेजमाहितीपट, कंपनीमाहितीपट)
- ५ वेबीनार, स्कॉईप, फेसबुक, लाइव्ह, वेबसेरीज आदी तंत्र साधनांसाठी लेखन

MAR 212 साहित्य समीक्षा आणि साहित्य संशोधन

१ समीक्षेची संकल्पना :

- १ समीक्षा संकल्पना : स्वरूप आणि प्रयोजन
- २ समीक्षेची प्रक्रिया : वाचन, आस्वाद, विश्लेषण, अर्थनिर्णयन, मूल्यमापन आणि शब्दांकन
- ३ समीक्षेचे उपयोजन : साहित्यकृतीची समीक्षा, लेखकाची समीक्षा, कालखंडाची समीक्षा,
- ४ साहित्यप्रकाराची समीक्षा, साहित्यप्रवाहांची समीक्षा, विचारव्यूहात्मक समीक्षा.
- ५ वाङ्मयीन मूल्ये व जीवनमूल्ये : परस्परसंबंध आणि समीक्षा

२ समीक्षेच्या दृष्टीकोन :

- १ आस्वादक समीक्षा
- २ समाजशास्त्रीय समीक्षा
- ३ चरित्रात्मक समीक्षा
- ४ ऐतिहासिक समीक्षा

३ आधुनिक समीक्षा सिद्धांत : परिचय :

- १ आधुनिकता व उत्तर - आधुनिकता
- २ रूपवाद
- ३ संरचनावाद
- ४ उत्तरसंरचनावाद
- ५ स्त्रीवाद
- ६ नव - इतिहासवाद, उत्तर - वसाहतवाद

४ मराठी समीक्षेची वाटचाल :

- १ इ. स. १८७४ ते इ. स. १९२०
- २ इ. स. १९२१ ते इ. स. १९४५
- ३ इ. स. १९४६ ते इ. स. १९७५
- ४ इ. स. १९७६ ते इ. स. २०००

५ संशोधन: संकल्पना व स्वरूप :

- १ संशोधन : संकल्पना, स्वरूप, प्रेरणा, प्रयोजन, प्रकार आणि आवश्यकता
- २ संशोधकांच्या अंगी असणारे आवश्यक गुण
- ३ संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्पे
- ४ संशोधनाची साधने : संदर्भ ग्रंथ, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, कोशवाङ्मय, सूचिवाङ्मय, हस्तलिखिते, शिलालेख, ताम्रपट इ.

६ साहित्य संशोधनाची अभ्यासक्षेत्रे

- १ साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधन
- २ साहित्यप्रकारनिष्ठ संशोधन
- ३ लेखकाचा अभ्यास
- ४ कालखंडाचा अभ्यास
- ५ विशिष्ट धर्मसंप्रदायाचा अभ्यास
- ६ भाषिक संशोधन
- ७ लोकसाहित्यविषयक संशोधन
- ८ तौलनिक साहित्याभ्यास
- ९ वाङ्मयेतिहासासंबंधी संशोधन
- १० संहिता संपादन व विश्लेषण

७ आंतर्विद्याशास्त्रीय संशोधन

- १ साहित्य आणि तत्त्वज्ञान
- २ साहित्य आणि समाजशास्त्र
- ३ साहित्य आणि मानसशास्त्र
- ४ साहित्य आणि संस्कृती
- ५ साहित्य आणि सौंदर्यशास्त्र
- ६ साहित्य आणि इतिहास
- ७ साहित्य आणि राज्यशास्त्र
- ८ साहित्य आणि अर्थशास्त्र

८ संशोधन पद्धती, आराखडा आणि संदर्भसाधने

- १ संशोधन विषयाची निवड
- २ संशोधन पद्धती : विमर्शक पद्धती, शास्त्रीय पद्धती, क्षेत्रीय, सर्वेक्षणात्मक, निष्कर्षात्मक, तुलनात्मक, अवगामी, उदगामी, ऐतिहासिक, समाजशास्त्रीय, विश्लेषणात्मक आदी पद्धती.
- ३ संशोधन प्रारूप, आराखडा स्वरूप
- ४ संदर्भसाधने, इंटरनेटवरील साधने

MAR 213 नेमलेल्या अर्वाचीन साहित्यकृतींचा अभ्यास

- १ स्त्रीपुरूष तुलना – ताराबाई शिंदे
- २ शेटजी प्रताप – मुकुंदराव पाटील
- ३ शोभा यात्रा – शफाअत खान
- ४ अमेरिका - अनिल अवचट
- ५ दिवे गेलेले दिवस – रंगनाथ पठारे
- ६ वाट तुडवताना - उत्तम कांबळे

MAR 214 मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

- १ वैचारिक साहित्य: स्वरूप व संकल्पना
  - १ साहित्य : स्वरूप व संकल्पना
  - २ साहित्य प्रकार : ललित व ललितेतर साहित्य
  - ३ वैचारिक साहित्य : स्वरूप व प्रयोजन
  - ४ वैचारिक साहित्य : शैलीवैशिष्ट्ये
- २ वैचारिक साहित्य: आशय आणि अभिव्यक्ती
  - १ वैचारिक साहित्य : विषय आणि व्याप्ती
  - २ वैचारिक साहित्य : तत्त्वचिकित्सा व आशय प्रतिपादन
  - ३ वैचारिक साहित्य : अभिव्यक्ती वैशिष्ट्ये
  - ४ वैचारिक साहित्य : सर्जनशीलता व नवनिर्मिती
- ३ मराठी वैचारिक साहित्य : पार्श्वभूमी व परंपरा
  - १ मराठी वैचारिक साहित्य : मध्ययुगीन कालखंड
  - २ मराठी वैचारिक साहित्य : गद्यलेखन परंपरा व नवता
  - ३ मराठी वैचारिक साहित्य : अर्वाचीन कालखंड
  - ४ मराठी वैचारिक साहित्य : नियतकालिकांचे योगदान
- ४ मराठीतील वैचारिक साहित्याची वाटचाल आणि त्यातील प्रमुख विचारवंत
  - १ इ. स. १८१८ ते इ. स. १८७५
  - २ इ. स. १८७५ ते इ. स. १९२०
  - ३ इ. स. १९२१ ते इ. स. १९४५
  - ४ इ. स. १९४६ ते इ. स. १९६०
- ५ साहित्य आणि समाज : सहसंबंध
  - १ साहित्य आणि समाज : परस्परसंबंध
  - २ समाज, संस्कृती आणि साहित्यपरंपरा
  - ३ समाजाचे साहित्यातील प्रतिबिंब
  - ४ सामाजिक वृत्ती-प्रवृत्ती, युगधर्म आणि साहित्यातील आशय व अभिव्यक्ती

- ६ साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाचे स्वरूप
- १ साहित्याच्या अभ्यासाचे स्वरूप : विविध दृष्टिकोन
  - २ साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाचे स्वरूप : समाजशास्त्रीय भूमिका
  - ३ साहित्याचा सामाजिक अभ्यास : भूमिका व व्याप्ती
  - ४ साहित्याचा सामाजिक अभ्यास : जीवनमूल्ये आणि कलामूल्ये यांचे संबंध
- ७ समाज आणि लेखक : सहसंबंध
- १ समाज आणि लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व
  - २ साहित्य निर्मिती आणि लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व
  - ३ साहित्य निर्मितीवरील वाङ्मयीन, राजकीय, सामाजिक, चळवळींचा प्रभाव
  - ४ लेखकाची मातृभाषा आणि भाषिक क्षमता
- ८ साहित्य आणि वाचक
- १ साहित्यवाचन : मध्ययुगीन परंपरा
  - २ साहित्यवाचन : अर्वाचीन काळातील बदलती वाङ्मयीन अभिरूची
  - ३ सामाजिक वाटचालीचे साहित्यावरील परिणाम
  - ४ साहित्याचे समाजावरील परिणाम